

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ*

Υπό

Β. ΠΑΠΑΔΑΚΟΥ

Διευθυντοῦ Ὑγιεινῆς Μητρότητος καὶ Παίδων
Ἑπουργεῖου Κοινωνικῆς Προνοίας

Ἐν συμπεράσματι, τὸ ὑπερβολικὸ χάϊδευμα καὶ ἡ ὑπερβολικὴ αὐστηρότης καταλήγουν στὸ ἴδιο ὄλεθριον γιὰ τὸ παιδί ἀποτέλεσμα. Ἄλλὰ γεννιέται ἡ ἀπορία πῶς δύο τακτικὲς ἀντίθετες μεταξύ τους, ὅπως τὸ ὑπερβολικὸ χάϊδευμα καὶ ἡ ὑπερβολικὴ αὐστηρότης, ὀδηγοῦν στὸ ἴδιο ὄλεθριον ἀποτέλεσμα; Τὸ ὑπερβολικὸ χάϊδευμα δημιουργεῖ στὸ παιδί μίαν παθολογικὴν εὐχαρίστηση, τέτοια πού τὸ κάνει νὰ περιφρονῇ τὸ κάθε τι πού εἶναι ἕξω ἀπὸ τὸ γονεϊκὸ τίτλο.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν προσκολλᾶται στὸν παιδικὸν παράδεισον καὶ συνηθίζει τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψιν τῆς μητέρας του, καὶ ἔτσι ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν πραγματικότητά, χάνει τὴν ἰκανότητα τῆς προσαρμογῆς στὶς διάφορες περιστάσεις καὶ καθίσταται ἀνίκανον νὰ τις ἀντιμετωπίσῃ ἀναλόγως. Ἔτσι, λίγο πιδ ἕξω ἀπὸ τὸ σπίτι του εἶναι, κατὰ τὴν ἀντίληψίν του, ἕνας κόσμος ὄχι μόνον ἀγνωστος ἀλλὰ καὶ ἐχθρικός. Ὅταν μεθῦριον ἀντιληφθῇ ὅτι μὲ τις συνήθειες πού ἀπέκτησε εἶναι ἕνα πλάσμα διαφορετικὸ ἀπὸ τοὺς συμμαθητὲς του καὶ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ τὰ ἴδια πράγματα μὲ αὐτοὺς καὶ ὅτι δὲν τοῦ εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς συναγωνισθῇ, ὅτι τὸ κοροϊδεύουν, τὸ περιφρονοῦν καὶ τὸ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὰ παιχνίδια τους καὶ τὸ ἀποστεροῦν τῆς φιλικῆς των συντροφιάς, τότε τοῦ γεννιέται τὸ συναίσθημα τῆς κατωτερότητος. Καὶ ὅταν ἀργότερα, ὄριμος πιά, θὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἀγωνισθῇ γιὰ νὰ κερδίσῃ τὸ

ψωμί του, θὰ ἀντιμετωπίζῃ ἀνυπερβλητὰς δυσκολίας, θὰ εἶναι ὑποκείμενον στὶς ἀναστολὰς πού θὰ τὸ ἐμποδίζουν νὰ ἐπιτελέσῃ ἕνα ἔργον, ἀκόμα καὶ τὸ πιδ εὐκόλο, ὅσο καὶ εἶναι ἐπιθυμητὸ καὶ χρήσιμο, καὶ τότε πιθανόμενος ὅτι εἶναι ἀνίκανος νὰ πραγματοποιῇ πρὸς τὰ ἔμπροσ θὰ τεθῇ ὀριστικὰ στὸ περιθῦριον τῆς ζωῆς μὲ ἀκρωτηριασμένην τὴν προσωπικότητά του, γιὰτὶ πάντα θα αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς γονικῆς ἐπιμέλειας καὶ προστασίας. Ἄλλὰ καὶ τὸ παιδί πού ἐμεγάλωσε κάτω ἀπὸ μίαν τυραννικὴν καὶ πολλὰς φορὰς ἄδικη αὐστηρότητα ἔχον ἀκρωτηριασμένην τὴν προσωπικότητά του καὶ κατέχεται σὲ ὅλην του τὴν ζωὴν ἀπὸ φόβου καὶ δειλίας. Ἔτσι, τὸσον μὲ πολλὴ αὐστηρότητα ἀναθρεμμένο παιδί ὅσον καὶ τὸ χυδεμένο γίνονται ἐξ ἴσου ἀνάπηρα στὴν κατωπινὴ τους ζωὴ. Στερημένα ἀπὸ τῆς παιδικῆς των ἡλικίας κάθε λογικῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς μετρημένης ἐκείνης ἐλευθερίας, δὲν μποροῦν νὰ ἀναπτύξουν μέσα πρὸς τὴν αὐτοπεποίθησιν, ἀνίκανον νὰ προσαρμοσθῶν στὴν πραγματικότητά, πρᾶγμα τὸ ποῖον θὰ τὰ στερήσῃ ἀπὸ τὴν ἰκανότητα νὰ δραῶν δημιουργικὰ καὶ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίζωσιν τις διάφορες ἀντιξοότητες τῆς ζωῆς. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πρῶτιστον καὶ θῆκον τῶν γονέων εἶναι νὰ προσπαθοῦν νὰ καλλιεργήσωσιν στὸ παιδί μίαν προσωπικότητα δικήν του μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς αὐτοπεποίθησέως, τῆς λελογισμένης πρωτοβουλίας καὶ νὰ τοῦ ἀφήνωσιν σχετικὴν λογικὴν ἐλευθερίαν.

Πολλοὶ τὸν τελευταῖον καιρὸ μιλοῦν γιὰ

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον.

τὴν ἐλευθερία τοῦ παιδιοῦ. ἄλλος ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ παιδιοῦ συνίσταται στὴν ἀπαγόρευση τοῦ ξυλοδαρμοῦ, ἄλλος στὴν ἀσυδοσία τοῦ παιδιοῦ καὶ στὴν προώθησή του σὲ μιὰ πρόωρη ὠριμότητα. Πολλοὶ πάλι νομίζουν ὅτι ἡ θεωρία τῆς ἐλευθερίας τοῦ παιδιοῦ ἀποτελεῖ μιὰ καινούργια μόδα, ἓνα καινούργιο φρούτο γιὰ τὴν παιδαγωγικήν. Ἡ τελευταία αὕτη θεωρία εἶναι σφαλερὴ, γιατί ἡ ἐλευθερία τοῦ παιδιοῦ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς βασικὰς ἰδιότητες τοῦ ἐνστικτικοῦ δυναμισμοῦ του ἀπὸ τὴν ἐπιχρῆσιν ἀκόμα τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας καὶ κάθε καταπίεση ἢ ἀκρωτηριασμός τοῦ δυναμισμοῦ αὐτοῦ πέραν ἐνός καθωρισμένου ὅριου δὲν μπορεῖ παρά νὰ προκαλέσῃ ἀντιδράσεις βλαβερές, πού εἶναι δυνατόν νὰ κάνουν ἀβίωτη ὅλη τὴ ζωὴ ἐνός ἀτόμου στὰ διάφορα στάδια τῆς ἐξελίξεως τῆς ζωῆς του.

Ποῖο ὅμως εἶναι αὐτὸ τὸ ὄριο μέχρι τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ περιορισθῇ ἡ ἐλευθερία τοῦ παιδιοῦ δίχως νὰ βλάβῃ τὴν κατοπινὴν του ἐξέλιξη; Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ δοθῇ μεγάλη προσοχή, δεδομένου ὅτι, ὅπως καὶ παραπάνω ἐτονίσσαμε, τὰ πολλὰ χάρδια καὶ ἡ ἀλόγιστη καὶ ἄδικη πολλὰς φορὲς ἀστηρότης ὀδηγοῦν στὸ αὐτὸ συνήθως ἀποτέλεσμα, εἰς τὸ νὰ στραγγαλίζουν δηλαδὴ τὴν κάθε του αὐθόρμητη καὶ ἐλεύθερη ἐκδήλωση καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν εὐνουχίζουσιν τὴν προσωπικότητά του, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταντήσῃ ἀπροσάρμοστο καὶ νευρικό. Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι μὲ τὴν ἡλικία τὸ παιδί θὰ δημιουργήσῃ νέες ἐντυπώσεις, θὰ ξεχάσῃ τὶς παλιὰς καὶ μὲ τὸν καιρὸ θὰ δημιουργήσῃ νέα προσωπικότητα. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ μεγάλον σφάλμα· ὁ μέγανος μπορεῖ νὰ ξεχάσῃ, τὸ παιδί ὅμως δὲν ξεχνᾷ ποτέ. Οἱ πρῶτες του ἐντυπώσεις καθλοῦνται ἀνεξίτηλα στὸν παιδικὸν του ἐγκέφαλον καὶ ἀποτελοῦν βιώματα τὰ ὁποῖα ὅπωςδήποτε προωθοῦνται στὸ ὑποσυνείδητον, οὕτως ὥστε καὶ ἂν ἀκόμα ἐγκεφαλικά ξεχάσῃ, θὰ ὑπάρχῃ πάντα ἡ μὴ συνειδητὴ μνήμη, ἡ συναισθηματικὴ μνήμη, ἡ μνήμη τοῦ ὑποσυνειδήτου, καὶ τοῦτο—ἀλλοίμονο!—εἶναι τὸ χειρότερον, γιατί θὰ τοῦ ἔχει δημιουργηθῇ ἓνας δεύτερος ἑαυτός του ὁ ὁποῖος θὰ ἀποτελῇ μιὰ διαρκῆ τροχοπέδη

ποῦ θὰ τὸ ἐμποδίσῃ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνεργῇ φυσιολογικά καὶ σύμφωνα μὲ τὴν λογική. Πάντα θὰ ὀρθώνονται μπροστά του ὁ αὐταρχισμός τοῦ γονιοῦ, ἡ ἀνάμνησις τοῦ ὁποίου θὰ ἐπηρεάζῃ κάθε του κοινωνικὴ σχέση, θὰ τοῦ δημιουργῇ ἓναν ὑποσυνείδητον φόβον ἀπέναντι σὲ κάθε πρόσωπον ποῦ ἀσκεῖ κάποια ἐξουσία ἢ ποῦ θὰ τὸ θεωρῇ ἀνώτερον του καὶ τὸν ὁποῖον κατὰ κάποιον τρόπον θὰ ταυτίξῃ μὲ τὸν αὐταρχικὸν του γονέα· πρέπει νὰ ξέρουμε ὅτι τὸ παιδί αὐτὸ ἀπὸ τὰ πρῶτα του βήματα ἀπορροφᾷ σὰν στυπὸχαρτον ὅτι γίνεται τριγύρω του καὶ οἱ ἐντυπώσεις αὐτὲς ἐντυπώνονται στὸ ὑποσυνείδητόν του καὶ θὰ τὶς διατηρήσῃ εἴτε συνειδητὰ εἴτε ὑποσυνείδητα σὲ ὅλην τὴν ζωὴν καὶ οἱ ὁποῖες θὰ ἐπηρεάζουσιν καὶ θὰ κυριαρχοῦν στὸν ψυχισμόν του καὶ θὰ ἐπιδρῶν ἐῖτε εὐεργετικά εἴτε βλαπτικὰ στὴν κάθε του ἐκδήλωση καὶ ἐνέργεια.

Ὅταν ξέρουμε ὅτι κάνουμε κακὸ στὸ παιδί ὅταν τοῦ ἐμφυσῶμε τὸ αἶσθημα τοῦ φόβου, τῆς ἀπαγορεύσεως, τῆς ἄδικης τιμωρίας, τῆς στερήσεως ἀπὸ μιὰ ἀθώα εὐχαρίστηση, ὅταν ξέρουμε ὅτι πρέπει νὰ σεβώμαστε τὴν πρωτοβουλία του, νὰ τοῦ ἐμπνέσουμε τὴν αὐτοπεποιθῆση, ὅταν τὸ μάθουμε νὰ βρίσκῃ εὐχαρίστηση καὶ τάξιν στὸ χρέος, στὴν εὐθύνη, τότε ξέρουμε τί εἶναι τὸ καλὸ καὶ τί τὸ κακὸ, καὶ ποῦ τελειώνει ἡ περιοχὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ ποῦ ἀρχίζει ἡ περιοχὴ τῆς ἀσυδοσίας. Ὅλη ἡ τέχνη λοιπὸν τῆς καλῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ παιδιοῦ ἐγκρατεῖται στὴν ἱκανότητα ἐκείνου ὁ ὁποῖος τὴν ἔχει ἀναλάβει νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐμφυσήσῃ στὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ ὅτι πρέπει νὰ κἀνῃ ἐκεῖνον ποῦ πρέπει ἐν συνδυασμῶν πάντοτε μὲ τὸ εὐχάριστον, τὸ τερπνὸν δηλαδὴ μετὰ τοῦ ὠφελίμου. Ἡ πρωταρχικὴ φροντίς γιὰ τὴν διαπαιδαγωγήσιν τοῦ παιδιοῦ εἶναι νὰ τοῦ ἐμπνέσωμεν ὅτι μονάχα ἡ στοργή, ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον κατευθύνουσιν τὴν διαγωγήν μας ἀπέναντί του καὶ ὅτι σεβώμαστε πρὸ παντός ὅλα τὰ δικαιώματά του.

Τὶς περισσότερες φορὲς τὸ παιδί ποῦ ἀντιδρᾷ μὲ τὴν ἐγκληματικότητά του καὶ μὲ τὴν ἐκδήλωσιν γενικὰ ἀντικοινωνικῶν πράξεων τὸ κἀνῃ ἐπειδὴ νομίζει ὅτι τοῦ καταπατοῦν τὰ δικαιώματά του καὶ τὸ μεταχειρίζονται

μὲ ἀδικία. Στὴν κλοπὴ καὶ γενικώτερα στὴν ἀπάτη, στὸν σφετερισμό, στὴν ψευδολογία, στὴν παρανομία, στὶς βιαιοπραγίες καὶ γενικὰ στὶς πλεῖστες ὅσες ἀντικοινωνικὲς ἐκδηλώσεις, τὸ παιδί καταφεύγει τὶς περισσότερες φορὲς γιατί νομίζει ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἀμύνεται ἀπέναντι στὴν ἀδικία ποὺ κατὰ τὴν γνώμη του τοῦ προσγίνεται καὶ στὴν καταπάτηση τῶν δικαιωμάτων του, ὅταν δηλαδὴ τοῦ ἐμποδίσωμεν ἐκεῖνο ποὺ αἰσθάνεται ὅτι τοῦ ἀνήκει δικαιωματικά, εἴτε διότι ἔτσι τοῦ λείπει τὸ ἔνστικτό του εἴτε γιατί βλέπει νὰ τὸ ἀπολαμβάνῃ ὁ συνομήλικός του, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἐλευθερίαν νὰ παίξῃ ἐλεύθερα μὲ τὰ ἄλλα συνομήλικά του παιδιὰ, πᾶρμα ποὺ εἶναι ἀπαραίτητο εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καὶ νὰ διαχειρίζεται κατὰ βούλησιν τὰ ἀντικείμενα ποὺ τοῦ ἀνήκουν, καὶ γενικὰ ὅταν νομίζῃ ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τῶν γονέων του εἶναι ἀδικη καὶ ἐν πολλοῖς τυραννικὴ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον στερεῖται τῆς πραγματικῆς στοργῆς καὶ τῶν πραγματικῶν ἐνδιαφερόντων του, τότε ἀπὸ ἀντίδραση καταφεύγει στὶς ἀντικοινωνικὲς ἐκδηλώσεις ποὺ παραπάνω ἀναφέραμε. Εἶναι περιττὸν νὰ τονίσωμεν ὅτι ἡ παρῶθησις στὶς κακὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἶναι πολὺ δύσκολον ἂν ὄχι τελείως ἀδύνατον νὰ ἀνασταλοῦν ὅταν τὸ παιδί φτάνῃ στὴν ὠριμὴ ἡλικία, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο δημιουργεῖται ὁ ἀνώμαλος τύπος καὶ ὁ ἐγκληματίας. Πρὸς ἀποφυγὴν τούτου τὸ Κράτος ἔχει ὑποχρέωση νὰ λάβῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα νὰ ληφθοῦν πρὸς προστασίαν τῆς κοινωνίας καὶ πρὸς ἀποφυγὴν δημιουργίας ἀνωμάτων παιδιῶν, τῶν ὁποίων ἡ μοιραία ἐξέλιξις εἶναι ἡ ἐγκληματικότητα.

Ποῖα εἶναι λοιπὸν τὰ μέτρα αὐτὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ Κράτος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον; Ἐὰν τὸ Κράτος ἐνδιαφέρεται πραγματικὰ διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς κοινωνίας ὑγιοῦς, τῆς ὁποίας τὰ πρωταρχικὰ κύτταρα καὶ ὁ θεμελιώδης λίθος εἶναι τὸ παιδί, τότε τὸ Κράτος ἔχει ὑποχρέωση νὰ ἐνδιαφερθῇ καὶ νὰ λάβῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτρα ποὺ θὰ συντελέσουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἐνὸς ὑγιοῦς καὶ ὀμαλοῦ παι-

διοῦ, τὸ ὁποῖον νὰ ἀποβῇ χρήσιμος καὶ ἐπισημὴς παράγων στὴν κοινωνία. Καὶ κατὰ πρῶτον λόγον πρέπει νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ γεννησις ἐνὸς παιδιοῦ ἀρτιμελοῦς καὶ ὑγιοῦς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, τὸσον σωματικῶς ὡς καὶ πνευματικῶς, καὶ τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς εὐγονίας.

Πρέπει, δηλαδὴ, τὸ Κράτος νὰ ἐπιμενεῖται εἰς τὸ πιστοποιητικὸν ὑγείας, τὸ ὁποῖον νὰ καθιερωθῇ ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον διὰ τὴν χορήγησιν ἀδείας γάμου. Δὲν πρέπει ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἄτομα ἀσθενῆ ἢ ἐλαττωματικὰ εἴτε σωματικῶς εἴτε πνευματικῶς νὰ ἐρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν, διότι εἶναι κίνδυνος ἐκ μιᾶς τοιαύτης ἐνώσεως νὰ δημιουργηθοῦν ἄρρωστα ἢ ἀνώμαλα παιδιὰ, τὰ ὁποῖα θὰ καταστοῦν ἐν τῷ μέλλοντι πραγματικὴ μάλιστα τῆς κοινωνίας. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχε κατανοηθῇ ὅτι γονεῖς μὴ φυσιολογικοὶ φέρνουν στὸν κόσμον ἀνάπηρα καὶ δυστυχῆ τέκνα, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ βασανίζονται καὶ τὴν κοινωνίαν ταλαιπωροῦν. («Ἀμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα»).

Ἐκτὸς ὅμως τῆς εὐγονίας, τὴν ὁποίαν ὅπως καὶ παραπάνω ἐτονίσσαμεν, ὀφείλει τὸ Κράτος νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ παντὸς μέσον ἐξ ἴσου ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιδείξῃ μεγάλον ἐνδιαφέρον καὶ εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν, τὴν καλὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ἀρτίαν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ παιδιοῦ. «Ὅπως διαλεγόμεν τὸν καταλλήλοτερον καὶ καλύτερον σπέρμα ὅταν πρόκειται νὰ σπείρουμε, οὕτως ὥστε νὰ ἔχουμε γερὸν καὶ καρποφόρον δένδρον, καὶ ὅπως ὅταν τὸ δένδρον ξεφυτρώσῃ ἀπὸ τὴν γῆν δὲν τὸ ἀφήνομεν στὴν τύχην του ἀλλὰ τὸ παρακολοῦθοῦμε καὶ τὸ φροντίζομε ἐπιστημονικὰ μὲ τὸ πότισμα, τὸ κλάδευμα, τὴν λίπανσιν καὶ προσπαθοῦμε νὰ τὸ προφυλάξωμε μὲ τὴν χρησιμοποίησιν εἰδικῶν φαρμάκων ἐναντίον ὀρισμένων βλαβερῶν παρασίτων τὰ ὁποῖα εἶναι τόσο ἐπιβλαβῆ στὴν ἀνάπτυξιν καὶ στὴν ἀποδοτικότητά τους ὥστε εἶναι δύνατον καὶ νὰ τὸ καταστρέφουν ἀκόμη (ὅπως π.χ. ὁ δάκος, ἡ φυλλοξήρα, ὁ περονόσπορος καὶ ἄλλα παράσιτα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου)· ἐφ' ὅσον λοιπὸν καταβάλλομε τὸσας φροντίδες γιὰ ἓνα δένδρον, ποῦ ἐπιτε-

λους είναι ένα άψυχο πράγμα, πόσον μάλλον έχουμε ιερή υποχρέωση να φροντίσωμεν γὰ τὸ παιδί, πὸ ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν καὶ τὸν θεμέλιον λίθον τῆς κοινωνίας. Καὶ τὴν μὲν ἀρτιμέλειάν του καὶ τὴν σωματικὴν του ὑγίαν θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς εὐγονίας, ἢ διάπλασις ὅμως τοῦ χαρακτῆρα τοῦ παιδιοῦ πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα· εὐθὺς ὡς γεννηθῆ τὸ παιδί πρέπει νὰ τὸ παρακολουθοῦμε προσεκτικὰ καὶ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς εὐλαβικά. Νὰ τὸ φροντίζουμε καὶ νὰ τὸ προσέχουμε, οἱ δὲ φροντίδες μας δὲν πρέπει νὰ περιορισθοῦν ἀπλῶς εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ μόνον τὴν σωματικὴν ὑγεινήν του κατάστασιν, ἀλλὰ κυρίως νὰ προσέξουμε τὴν πνευματικὴν του ἀνάπτυξιν καὶ ἰδιαίτερα τὴν ψυχικὴν του κατάστασιν καὶ νὰ δείξουμε μεγάλη προσοχὴ καὶ ἐνδιαφέρον στὴν

ὁμαλὴ καὶ κανονικὴ διαμόρφωσις τοῦ χαρακτῆρα του, καὶ τοῦτο θὰ τὸ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς καλῆς καὶ ἐφαρμοζομένης ἀνατροφῆς. Τὴν ἀνατροφὴν τοῦ παιδιοῦ κατὰ πρῶτον λόγον εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναλάβουν οἱ γονεῖς, καὶ ἐκ τούτων κυρίως οἱ μητέρες.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐξ ἴσου μὲ τὸ ζήτημα τῆς εὐγονίας πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ σοβαρὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς διαπλάσεως τοῦ χαρακτῆρα τοῦ παιδιοῦ καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνατροφὴ τοῦ παιδιοῦ, ὅπως κατ' ἐπανάληψιν ἐτονίσσαμεν, εἶναι καθήκον τῶν γονέων καὶ κυρίως τῶν μητέρων, τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ φροντίσῃ καὶ νὰ ἐπαγρυπνήσῃ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν τούτων, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ φέρουν εἰς ἀγαθὸν πέρασ καὶ αὐτὴν τὴν ὑποχρέωσιν πὸ ἔχουν ἀπέναντι τῶν τέκνων των.

(Ἀκολουθεῖ)

Ἡ πρώτη ὁμάς Ἐπιστημόνων Μαιῶν πὸν παρακολούθησε μετεκπαίδευσιν μαθημάτων ὁργανωθέντων ὑπὸ τοῦ Σ.Ε.Μ.Α. τοῦς θερινούς μῆνας τοῦ 1963.